

TEORIE A HISTORIE OBORU

Východiskem odpovědi na zadanou otázku, resp. pojednání tematického okruhu, bude několikastránkový teoretický text vybraný z literatury uvedené u každé otázky, který bude mít student za úkol okomentovat, případně zařadit do souvislostí knihy i do širšího kontextu. Dále bude zkouška probíhat formou řízené diskuse o zadané problematice.

1. Počátky české teatrologie: herbartismus, ustavení divadelní vědy jako samostatného oboru (Durdík, Hostinský, Zich v souvislosti s M. Herrmanem a jeho koncepcí autonomní Theaterwissenschaft).

Texty: O. Hostinský, Epos a drama, O klasifikaci umění; O. Zich, Estetika dramatického umění.

2. Český strukturalismus klasického období (Mukařovský, Honzl, Veltruský, Pokorný): historicko-teoretická analýza jeho východisek, částečná návaznost českého strukturalismu na ruskou formální školu (Šklovskij, Ejchenbaum, Tyňanov, Jakobson, Bogatyrev, Propp), vliv husserlovské fenomenologie, zejména na Mukařovského.

Texty: J. Mukařovský: Pokus o strukturní rozbor hereckého zjevu; J. Honzl: Pohyb divadelního znaku; J. Veltruský: Člověk a předmět na jevišti.

3. Mimesis: problematika mimetičnosti v současném divadle a umění (Auerbach). Iluzivnost, antiiluzivnost uměleckého díla.

Texty: E. Auerbach: Mimesis; V. Zuska, K estetice XX. století: Mimesis, fikce, distance.

4. Fenomenologie a její vliv na divadelní teorii (Ingarden, Merleau-Ponty, Patočka, Fink).

Texty: R. Ingarden, O struktuře obrazu; M. Merleau-Ponty, Oko a duch; Jan Patočka, Epos a drama; Eugen Fink, Oáza štěstí.

5. Hermeneutika a divadlo (Gadamer, ve spojení s psychoanalýzou Bachelard), současná hermeneutika (Ricoeur, Mathauser).

Texty: H.G. Gadamer, Pravda a metoda; P. Ricoeur, Interpretované umělecké dílo; G. Bachelard, Poetika prostoru.

6. Francouzský strukturalismus (Levi-Strauss, Barthes, Greimas, Ubersfeld), poststrukturalismus a tematologie (Genette, Todorov, Poulet).

Texty: R. Barthes, Třetí smysl, Úvod do strukturální analýzy vyprávění; G. Genette, Hranice vyprávění, Metalepse.

7. Postmodernismus a dekonstrukce (Derrida, Lyotard, De Man).

Texty: J. Derrida, Struktura, znak a hra v diskursu věd o člověku; P. de Man, Estetická formalizace: Kleistovo loutkové divadlo; Lyotard: Postmoderní situace.

8. Problematika recepce divadelního díla: kostnická recepční škola (Jauss, Iser, Stierle, Stridter, Lachmanová, Stempel).

Texty: W. Iser, Koncepty čtenáře a koncept implicitního čtenáře.

9. Divadlo a vizualita: vliv výtvarných koncepcí na divadelní umění druhé poloviny 20. století. Ikonologie a psychologické školy (Panofsky, Gombrich, Arnheim).

Texty: E. Panofsky, Význam ve výtvarném umění, E. H. Gombrich: Umění a iluze.

10. Strukturálně-sémiotická škola šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let v české divadelní teorii (Procházka, Osolsobě, Císař, Koenigsmark).

Texty: I. Osolsobě, Kurz obecné teatri(stri)ky; M. Procházka, Znak v divadle a dramatu; J. Císař, Proměny divadelního jazyka.

11. Současné tendence v divadle i v umění: rozpad a nesamozřejmost postavy v dnešním divadle; alternativní kódy divadelního výrazu, problematika dekonstrukce znaku, obrana znakové struktury, posun v jejím chápání atd.; postdrama, performance, site-specific, nový cirkus.

Texty: H. Lehmann, Postdramatické divadlo; E. Fischer-Lichte, Čím je představení v kultuře performancí? Pokus o definici; O. Cihlár, Nový cirkus.

12. Současné tendence v přemýšlení o divadle; důraz na procesualní povahu divadelního představení, performativní procesy v průběhu vnímání divadelního díla, akcent na oboustrannou kontaktnost divadelního aktu, vzájemný kontakt jako nejvlastnější jádro divadelnosti, ontologická stránka divadla, vznik netematizovatelné energie v průběhu divadelního představení a problematika jejího vnímání (komplexní zakoušení divadla), ostenzivnost, otevřenost, „neforemnost“; scénologie v kontextu současných teatrologických trendů.

Texty: E. Fischer-Lichte, J. Roselt, Přitažlivost okamžiku – představení, performance, performativ a performativnost jako teatrologické pojmy; J. Etlík, Divadlo jako zakoušení (Vztah noetického a ontologického principu v divadelním umění), J. Roubal, Představení jako Kosmos. K jeho chápání v performativní estetice E. Fischer-Lichte a trochu jinde; I. Osolsobě, Ostenze jako mezní případ lidského sdělování a její význam pro umění; Vostrý, Ke kořenům české scénologie, Scénologický rozbor dramatického textu (na příkladu Molièrova Tartuffa).